

An Evaluation of Problems Encountered in Teaching Verbal Nouns (Noun-Verbs, Adjective-Verbs, Adverb-Verbs) in Turkish Language Instruction as a Native Language and Possible Solutions

Kerim TUZCU^{1*}

¹Assistant Professor, Siirt University, Faculty of Education, ORCID: 0000-0001-8432-2602

ABSTRACT

Turkish is an agglutinative language in terms of its structural features, and verbal nouns play a key role in sentence formation. Verbal nouns are a hybrid word type derived from verb roots or stems by adding special suffixes, but they do not exhibit all the characteristics of verbs (such as person and tense inflection). Instead, they function as nouns, adjectives, or adverbs in sentences. While these hybrid structures enhance the expressive power and syntactic flexibility of Turkish, they also pose significant challenges for both students and teachers in the process of teaching the language as a native language. The aim of this study is to examine the difficulties encountered in teaching verbal nouns (noun-verbs, adjective-verbs, adverb-verbs) in Turkish language teaching within a multidimensional framework and to develop solution-oriented, theory-based practical recommendations. Verbal nouns play a central role in Turkish in terms of forming subordinate clauses, diversifying elements within sentences, syntactic compression, ensuring textuality and discourse consistency. In this study, the problems encountered in teaching verbal nouns are examined under three main headings: student-related, teacher-related, and material-related. The proposed solutions are evaluated in light of current language teaching approaches.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 16.09.2025

Received in revised form: 09.10.2025

Accepted: 12.10.2025

Available online: 30.10.2025

Article Type: Research Article

Keywords: Teaching Turkish, verbal nouns, noun-verbs, adjective-verbs, adverb-verbs, teaching grammar

1. Introduction

Verbal nouns are one of the fundamental elements of Turkish's unique syntactic structure. Derived by adding specific suffixes to verb roots or stems, these structures retain their verbal meaning while functioning as nouns, adjectives, or adverbs in a sentence. Thanks to Turkish's agglutinative structure, verbal nouns enable the expression of complex ideas in a single sentence, thereby lending the language economy and fluency.

Verbal nouns are examined under three main headings: noun-verbs (-mak/-mek, -ma/-me, -ış/-iş/-uş/-üş), adjective-verbs (-an/-en, -dık/-dik, -mış/-miş, -acak/-ecek, etc.), and adverb-verbs (-arak/-erek, -ıp/-ip, -ınca/-ince, etc.). These structures combine multiple clauses under a single predicate, making sentences more fluid and concise. For example, saying "The man came and stood at the door" instead of "The man who came stood at the door" both shortens and enlivens the narrative.

* Sorumlu Yazar; kerim.tuzcu@siirt.edu.tr, +0905050914105

This feature of Turkish is a significant advantage when compared to Indo-European languages. Structures formed with relative pronouns in English, such as “the man who came to the school,” can be expressed more economically in Turkish as “the man who came to the school” using the “-en” adjective-verb suffix.

However, verbal nouns are one of the most difficult topics for students to understand. The reasons for these difficulties include the abstract and multifunctional structure of verbal nouns, the variety of suffixes, the complexity of their roles in sentences, and inadequacies in teaching methods. Correct understanding of verbal nouns is vital for students to develop their language skills and express their thoughts effectively.

This study aims to identify the problems encountered in teaching verbal nouns, develop solutions, and provide a comprehensive view of the subject from the perspectives of students, teachers, and materials.

2. Theoretical Framework

The topic of verbal nouns holds an important place in Turkish language teaching, and studies in the literature reveal the difficulties in teaching these structures. Researchers such as Bayraktar (2004) and Doğan (2018) have emphasized the problems of not being able to concretize the abstract structure of verbal nouns and not being able to sufficiently convey their functions. In the international literature, linguists such as Johanson (2006) and Göksel and Kerslake (2005) have examined the syntactic importance of Turkish verbal nouns by comparing them with similar structures in other languages.

Verbal nouns are divided into three main types: noun-verbs (-mak/-mek, -ma/-me, -ış/-iş), adjective-verbs (-an/-en, -dik/-dik, -mış/-miş, -acak/-ecek, etc.), and adverb-verbs (-arak/-erek, -ıp/-ip, -ınca/-ince, etc.). These structures have important functions such as forming subordinate clauses, syntactic compression, and ensuring textual consistency.

Problems encountered in teaching verbal nouns can be examined under three main headings:

1. Student-related problems: Conceptual confusion, incorrect learning, and a tendency to memorize
2. Teacher-related problems: Lack of methods and techniques and inability to concretize abstract structures
3. Program and material-related problems: Inadequacies in textbooks and assessment issues

3. Method

This study is structured using the document review method from qualitative research designs. The aim of the research is to conduct an in-depth analysis of the problems encountered in teaching verbal nouns in Turkish and the proposed solutions based on the existing literature. Various academic and official documents, such as basic grammar books, scientific articles, graduate theses, and the MEB teaching program, were identified as data sources. Data were collected by searching online databases using relevant keywords.

Content analysis was used to analyze the collected data. In this process, the problems identified in the teaching of verbal nouns were categorized under three main themes: student-related, teacher-related, and program/material-related. Finally, the results of the research were structured by synthesizing the solution proposals found in the literature in line with these themes. This method ensured that the multidimensional structure of the problem was revealed from a holistic perspective.

4. Findings

The verb-like achievements in Turkish teaching programs aim to develop students' abilities to recognize these structures, determine their functions in sentences, analyze them, use them, and analyze their functions in the text.

A review of the literature shows that problems in teaching verbal nouns can be grouped under three main headings. Student-related problems stem from difficulty in understanding the abstract structure of verbal nouns, confusion between suffixes and functions, and a tendency to memorize. Teacher-related problems arise from the failure to use effective methods and techniques and the inability to make the abstract structure concrete. Material-related problems stem from insufficient explanations and examples in textbooks and the unsuitability of assessment tools. These findings reveal the need to develop new approaches and methods that concretize the functions and usage areas of verbal nouns in teaching.

5. Conclusion

Verbal nouns are important grammatical structures that enrich the expressive power of Turkish. A holistic approach is required to solve the problems encountered in their teaching, such as student-related issues (conceptual confusion, tendency to memorize), teacher-related issues (lack of methods, inability to concretize abstract structures), and material-related issues (insufficient textbooks, measurement and evaluation problems). Student-centered strategies, concretization techniques, technology-supported teaching, professional development for teachers, and material development are recommended. Effective teaching of these structures will enable students to use the language correctly and effectively, contributing to their success in academic and social life.

Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Fiilimsilerin (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Öğretilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Değerlendirme

Kerim TUZCU^{1*}

¹Dr. Öğretim Üyesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8432-2602

ÖZ	MAKALE BİLGİ
Türkçe, yapısal özellikleri itibarıyla sondan eklemeli bir dil olup, cümle kurma biçimlerinde fiilimsiler (eylemsiler) kilit bir rol oynamaktadır. Fiilimsiler, fiil kök veya gövdelerine getirilen özel eklerle türetilen ancak fiillerin tüm özelliklerini (şahıs ve kip çekimi gibi) göstermeyen, bunun yerine cümlede isim, sıfat veya zarf görevlerinde kullanılan melez bir kelime türüdür. Bu melez yapılar, Türkçenin anlatım gücünü ve cümle yapısındaki esnekliğini artırırken, ana dili öğretimi sürecinde hem öğrenciler hem de öğretmenler için önemli zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde fiilimsilerin (isim-fiiller, sıfat-fiiller, zarf-fiiller) öğretimine ilişkin karşılaşılan güçlükleri çok boyutlu bir çerçevede incelemek ve çözüm odaklı, kuramsal temelli uygulama önerileri geliştirmektir. Fiilimsiler Türkçede yan cümleciklerin kurulması, tümce içi öğelerin çeşitlenmesi, sözdizimsel sıkıştırma, metinsellik ve söylem tutarlılığının sağlanması açısından merkezi bir işleve sahiptir. Bu çalışmada, fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan sorunlar öğrenci, öğretmen ve malzeme kaynaklı olmak üzere üç ana başlıkta incelenmiş, çözüm önerileri ise güncel dil öğretim yaklaşımları ışığında değerlendirilmiştir.	Makale Tarihiçesi: Alındı: 16.09.2025 Düzeltilmiş hali alındı: 09.10.2025 Kabul edildi: 12.10.2025 Çevrimiçi yayınlandı: 30.10.2025 Makale Türü: Araştırma Makalesi Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, fiilimsiler, isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil, dil bilgisi öğretimi

1. Giriş

Türkçe, zengin şekil yapısı ve kendine özgü sözdizimi ile dünya dilleri arasında ayrı bir yere sahiptir. Hususan fiil yapısı ve fiil çekimlerindeki çeşitlilik çok karmaşık gibi görünse de aslında bunun altında çok sağlam bir çekim ve işletim sistemi olduğunu göstermektedir. Türkçede, dilin karmaşık yapısına bağlı olarak meydana gelen unsurlardan biri de fiilimsilerdir. Fiilimsiler (eylemsiler), fiil kök veya gövdelerine belirli ekler getirilerek türetilen, fiil anlamını korumakla birlikte cümlede isim, sıfat veya zarf görevinde kullanılabilen sözcüklerdir (Korkmaz, 2003; TurkDilBilgisi.com, 2023). Fiilimsiler, Türkçenin sözdizimsel yapısında merkezî bir rol oynar ve dile büyük bir anlatım zenginliği katar (Özkan, 2020). Bu yapılar, Türkçeye anlatım gücü ve kıvraklık kazandırarak, anlatılanları kısa yoldan aktarmayı sağlar ve gereksiz tekrarları önler (Göğüş, 1969; Korkmaz, 2003). Türkçe, sondan eklemeli bir dil olması sebebiyle, fiilimsiler gibi yapılar aracılığıyla karmaşık düşünceleri tek bir cümlede ifade etme yeteneğine sahiptir (Korkmaz, 2003). Bu özellik, Türkçenin anlatım gücünü artırırken, aynı zamanda dilin az malzeme ile çok şey anlatma demek olan ekonomik kullanımını da destekler. Fiilimsiler, Türkçenin sözdizimsel yapısında birleşik cümle kurma işlevini üstlenerek, dilde akıcılık ve bağlantı sağlayan temel unsurlardandır (Aksan, 1999). Ancak fiilimsilerin soyut ve çok işlevli yapısı, ana dili olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için önemli öğrenme güçlükleri ortaya çıkarmaktadır. Bu güçlükler hem dil bilgisi kurallarının karmaşıklığından hem de öğretim yöntemlerindeki yetersizliklerden kaynaklanabilmektedir (Karahan, 2005).

Fiilimsiler konusu, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde, özellikle ortaokul ve lise düzeyindeki dil bilgisi müfredatında hassas bir yer tutmaktadır. Bu yapıların doğru anlaşılması, öğrencilerin hem dil

* Sorumlu Yazar; kerim.tuzcu@siirt.edu.tr, +0905050914105

bilgisi yeterliliklerini geliştirmeleri hem de okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel dil becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri açısından hayati öneme sahiptir. Fiilimsilerin işlevini tam olarak kavrayamayan öğrenciler, cümle çözümlemelerinde, anlamlandırmada ve kendi yazılı veya sözlü anlatımlarında ciddi sorunlar yaşayabilmektedir. Özellikle isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil gibi fiilimsi türlerinin sözdizimsel bağlamda metin içi akıcılığı sağlama, anlatımı sadeleştirme ve gereksiz tekrarları önleme gibi işlevleri, öğrencilerin anlatım gücünü doğrudan etkilemektedir (Özkan, 2020). Ayrıca fiilimsilerin öğretimi, öğrencilerin metin türlerine göre anlam çözümleme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamakta ve dilin yapısal derinliğini kavramalarına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, fiilimsilerin öğretiminde derlem dilbilim temelli yaklaşımların kullanılması, öğrencilerin bu yapıları bağlam içinde tanımalarını ve işlevsel olarak değerlendirmelerini kolaylaştırmaktadır (Özkan, 2020). Bu yapılar, birden fazla yargıyı tek bir yüklem altında birleştirerek cümleleri daha akıcı ve kısa hale getirir. Özellikle yazılı dilde, art arda sıralanan basit cümleler yerine, fiilimsilerle kurulmuş birleşik cümleler kullanmak, metne yoğun ve sanatsal bir nitelik kazandırır. Örneğin, "Adam geldi ve kapıda durdu" demek yerine "Gelen adam kapıda durdu" demek, anlatımı hem kısaltır hem de daha diri ve canlı bir hâle sokar. Bu durum, fiilimsilerin temel cümledeki yüklem sayısını azaltarak anlatımda bir ekonomiklik sağladığını göstermektedir (Karahana, 2019). Bu kolaylık kullanışlılık konuşma dilinde düşünceleri daha hızlı ve kesintisiz bir şekilde ifade etme imkânı tanır.

Fiilimsilerin sağladığı en büyük artılardan biri de cümleye kattığı yapısal esnekliktir. İsim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olarak üç farklı türde bulunmaları, onların cümlede isim, sıfat veya zarf görevlerinde kullanılabilmesini sağlar. Bu çok yönlülük, anlatılmak istenen yan yargının, ana düşünceyle olan ilişkisini (zaman, durum, sebep vb.) çok net bir şekilde ortaya koyar. Yazılı metinlerde bu özellik, anlam katmanları oluşturmaya ve daha karmaşık düşünceleri zarif bir şekilde ifade etmeye olanak tanırken, konuşma sırasında dinleyicinin ana fikri ve ona bağlı ayrıntıları kolayca ayırt etmesine yardımcı olur (Demir, 2018).

Türkçenin bu özelliği, özellikle Hint-Avrupa dilleriyle karşılaştırıldığında önemli bir artı olarak öne çıkar. Örneğin İngilizcede "the man who came to the school" gibi ilgi zamirleriyle (relative clause) kurulan ve daha uzun olan yapılar, Türkçede "-en" sıfat-fiil ekiyle "okula gelen adam" şeklinde çok daha kısa ve ekonomik bir biçimde ifade edilebilir. Türkçenin sondan eklemeli yapısı, fiilimsiler aracılığıyla karmaşık yan cümleleri tek bir kelimeye sığdırabilme yeteneği sunar. Bu durum, Türkçenin daha az kelimeyle daha fazla anlam ifade etme istidadını ortaya koyar ve dilin daha kolay uygulanabilirliğini uluslararası bağlamda belirgin kılar (Göksel & Kerslake, 2005).

1.1. Fiilimsilerin Türkçe Dil Bilgisi İçindeki Yeri

Türkçe öğretiminde fiilimsiler konusu, öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesinde hassas bir öneme sahiptir (Özkan, 2020). Özellikle yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde fiilimsilerin doğru ve etkili kullanımı, metinlerin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini artırmaktadır (Delice, 2003). Ortaokul seviyesinden itibaren öğrencilerin yazılı anlatımlarında fiilimsi kullanımı, onların dil gelişiminin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Üstünoğlu, 2002). Türkçe öğretmenlerinin fiilimsi grupları konusundaki alan bilgisi, öğrencilerin bu yapıları doğru anlama ve kullanma becerilerini doğrudan etkilemektedir (Savran, 1999). Bu sebeple, öğretmenlerin fiilimsiler konusunda yeterli donanımına sahip olması, etkili bir Türkçe öğretimi için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Ayrıca, fiilimsiler konusunun öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin çeşitlendirilmesi, öğrencilerin bu karmaşık yapıları daha kolay kavramalarına yardımcı olmaktadır (Karahana, 2019).

Fiilimsiler, Türkçe dil bilgisi içinde hem yapısal (morfolojik) hem de işlevsel (sözdizimsel) açıdan merkezi bir rol oynar. Yapısal olarak fiil kök veya gövdelerinden belirli eklerle türetilmelerine rağmen, cümlede bir isim, sıfat veya zarf gibi görev üstlenerek ad soylu sözcüklerin davranışını sergilerler. Bu çift yönlü doğaları, onları hem fiillerin eylem, kılış ve oluş bildirme istidadını taşıyan hem de ad soylu sözcüklerin sözdizimsel işlevlerini yerine getiren melez bir alana sokar (Aksan, 2007).

İsim-fiiller cümleyi veya yan cümlecici adlaştıran özne, nesne gibi öğeler oluştururken; sıfat-fiiller bir adı niteleyerek veya adlaştıran sıfat tamlamaları ve yan cümlecikler kurar. Zarf-fiiller ise temel cümlelerin

anlamını zaman, durum, sebep veya koşul gibi yönlerden tamamlayarak zarf tümleci görevini üstlenir (Korkmaz, 2003; Ergin, 2013). Bu işlevsel çeşitlilik, fiilimsilerin Türkçede anlatım gücünü artıran, birden çok basit cümleyi tek bir karmaşık cümle içinde birleştirerek anlatım kolaylığı ve kısalığı sağlayan temel araçlardan biri olmasını sağlar (Göksel & Kerslake, 2005). Dolayısıyla, fiilimsilerin öğretimi yalnızca eklerin ezberletilmesi değil, aynı zamanda bu yapıların cümledeki anlamsal ve sözdizimsel katkılarının kavratılmasını gerektiren karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle dil bilgisi çalışmalarında ve öğretiminde ayrı bir başlık altında derinlemesine incelenmesi, dilin yetkin kullanımı için elzemdir, denilebilir.

Türkçe dil bilgisi kitaplarında fiilimsiler genellikle üç ana başlık altında incelenmektedir:

1. İsim-fiiller (-mak/-mek, -ma/-me, -ış/-iş/-uş/-üş)
2. Sıfat-fiiller (-an/-en, -dık/-dik/-duk/-dük, -mış/-miş/-muş/-müş, -acak/-ecek, -r/-ar/-er, -ası/-esi)
3. Zarf-fiiller (-arak/-erek, -ıp/-ip/-up/-üp, -ınca/-ince, -ken, -dıkça/-dikçe, -madan/-meden, -dığında/-diğinde)

Bu yapılar, Türkçenin sözdiziminde özellikle birleşik cümle yapılarının kurulmasında ve yan cümleciklerin oluşturulmasında önemli rol oynarlar (Altuntaş, 2025; Banguoğlu, 2007).

1.2. Ana Dili Öğretiminde Fiilimsilerin Önemi

Fiilimsiler, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Bu yapıların doğru kullanımı, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerinde ve düşüncelerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerinde kritik bir rol oynar. Fiilimsiler sayesinde:

- Daha karmaşık ve zengin cümle yapıları kurulabilir
- Anlatım daha akıcı ve bağlantılı hale gelir
- Yazılı ve sözlü anlatımda çeşitlilik sağlanır
- Metinler arası tutarlılık ve bağdaşıklık güçlenir (Eker, 2009)

Ancak fiilimsilerin bu önemli işlevlerine rağmen, öğretim sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorlukların tespit edilmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi, Türkçe öğretiminin etkililiğini artırmak açısından büyük önem taşımaktadır.

1.3. Problem Durumu ve Çalışmanın Amacı

Türkçe öğretiminde fiilimsiler konusu, öğrenciler tarafından en zor anlaşılan ve öğretmenler tarafından öğretilmesi en güç konulardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır:

- Fiilimsilerin soyut yapısı ve çok işlevli olması
- Fiilimsi eklerinin çeşitliliği ve bazılarının çok anlamlılığı
- Fiilimsilerin cümle içindeki görevlerinin karmaşıklığı
- Öğretim yöntemlerinin yetersizliği
- Ders kitaplarında konunun ele alınış biçimindeki eksiklikler (Doğan, 2018)

Bu çalışmanın amacı, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemleri tespit etmek ve bu problemlere yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Çalışma, fiilimsilerin öğretimini öğrenci, öğretmen ve malzeme boyutlarıyla ele alarak bütüncül bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

2. Kuramsal Çerçeve

Fiilimsilerin öğretimi üzerine yapılan çalışmalar, konunun önemini ve öğretim sürecindeki zorlukları ortaya koymaktadır. Ulusal literatürde, fiilimsilerin öğretimi üzerine yapılan çalışmalar genellikle öğrencilerin fiilimsileri kavrama düzeylerini ve öğretim sürecindeki sorunları ele almaktadır.

Bayraktar (2004), "Türkçede Fiilimsiler" adlı çalışmada, fiilimsilerin yapısal özelliklerini ve işlevlerini incelemiş, öğretim sürecindeki zorlukları tespit etmiştir. Çalışmada, fiilimsilerin öğretiminde

karşılaşılan en önemli sorunun, fiilimsilerin soyut yapısının somutlaştırılamaması olduğu vurgulanmıştır.

Doğan (2018), "Türkiye Türkçesinde Fiilimsilerle Kurulan Birleşik Cümleler" adlı çalışmasında, fiilimsilerin cümle yapısındaki rolünü incelemiş ve öğretim sürecindeki sorunları ele almıştır. Çalışmada, fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan en önemli sorunun, fiilimsilerin işlevlerinin yeterince kavratılamaması olduğu belirtilmiştir.

Uluslararası literatürde ise, fiilimsilerin öğretimi genellikle karşılaştırmalı dilbilim çalışmaları kapsamında ele alınmaktadır. Johanson (2006), "Turkish Linguistics Today" adlı çalışmasında, Türkçedeki fiilimsilerin diğer dillerdeki benzer yapılarla karşılaştırmasını yapmış ve fiilimsilerin Türkçenin sözdizimindeki önemini vurgulamıştır.

Göksel ve Kerslake (2005), "Turkish: A Comprehensive Grammar" adlı çalışmalarında, Türkçedeki fiilimsilerin yapısal özelliklerini ve işlevlerini ayrıntılı bir şekilde incelemişlerdir. Çalışmada, fiilimsilerin Türkçenin sözdizimindeki rolü ve öğretim sürecindeki zorluklar ele alınmıştır.

2.1. Fiilimsilerin Tanımı ve Türleri

Fiilimsiler, fiil kök veya gövdelerine belirli ekler getirilerek türetilen, fiil anlamını koruyan ancak çekimli fiil özelliklerini (kişi, zaman, kip) taşımayan, cümlede isim, sıfat veya zarf görevlerinde kullanılan sözcüklerdir. Fiilimsiler, Türkçede yan cümlelerin kurulmasında ve cümlelerin birbirine bağlanmasında önemli bir rol oynar (Korkmaz, 2003).

2.1.1. İsim-Fiiller

İsim-fiiller, fiil kök veya gövdelerine -mak/-mek, -ma/-me, -ış/-iş/-uş/-üş ekleri getirilerek oluşturulan ve cümlede isim görevinde kullanılan fiilimsilerdir. İsim-fiiller, fiillerin adlaşmış biçimleridir ve cümlede özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci veya yüklem olabilirler (Ergin, 2013).

Örnek:

- Okumak en sevdiğim uğraştır. (özne)
- Yüzmeyi çok seviyorum. (nesne)
- Koşmaktan yoruldum. (dolaylı tümleç)
- Bu işi yapmakla görevliyim. (zarf tümleci)
- Amacım başarılı olmaktır. (yüklem)

2.1.2. Sıfat-Fiiller

Sıfat-fiiller, fiil kök veya gövdelerine -an/-en, -dık/-dik/-duk/-dük, -mış/-miş/-muş/-müş, -acak/-ecek, -ır/-ar/-er, -ası/-esi ekleri getirilerek oluşturulan ve cümlede sıfat görevinde kullanılan fiilimsilerdir. Sıfat-fiiller, fiillerin niteleme özelliği kazanmış biçimleridir ve cümlede isim tamlamalarında tamlayan veya tamlanan olabilirler (Korkmaz, 2003).

Örnek:

- Okuyan öğrenci başarılı olur.
- Yazdığım kitap yayınlandı.
- Gelecek hafta tatile çıkacağız.
- Görülesi yerler var bu dünyada.

2.1.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller, fiil kök veya gövdelerine -arak/-erek, -ıp/-ip/-up/-üp, -ınca/-ince, -ken, -dıkça/-dikçe, -madan/-meden, -dığında/-diğinde gibi ekler getirilerek oluşturulan ve cümlede zarf görevinde kullanılan fiilimsilerdir. Zarf-fiiller, fiillerin durum, zaman, sebep, şart gibi anlamlar kazanmış biçimleridir ve cümlede yüklemi çeşitli yönlerden tamamlarlar (Banguoğlu, 2007).

Örnek:

- Koşarak geldi. (durum)
- Eve gelince dinleneceğim. (zaman)
- Yorulduğu için uyudu. (sebep)
- Çalışmadan başarılı olamazsın. (şart)

2.2. Türkçede Fiilimsilerin İşlevleri

Fiilimsiler, Türkçede çeşitli işlevlere sahiptir. Bu işlevler, dilin anlatım gücünü artırır ve cümle yapılarını zenginleştirir.

2.2.1. Yan Cümleciklerin Kurulması

Fiilimsiler, Türkçede yan cümleciklerin kurulmasında önemli bir rol oynar. Batı dillerindeki "that, which, when" gibi bağlaçlarla kurulan yan cümleler, Türkçede fiilimsilerle kurulur. Bu özellik, Türkçenin sözdizimsel yapısının önemli bir parçasıdır (Johanson, 2006).

Örnek:

- İngilizce: The book that I read is interesting.
- Türkçe: Okuduğum kitap ilginçtir.

2.2.2. Sözdizimsel Sıkıştırma

Fiilimsiler, cümleleri sıkıştırarak daha ekonomik bir anlatım sağlar. Bu özellik, Türkçenin anlatım gücünü artırır ve metinlerin daha akıcı olmasını sağlar (Göksel & Kerslake, 2005).

Örnek:

- Sıkıştırılmamış: Ali okula gitti ve sonra eve döndü.
- Sıkıştırılmış: Ali okula gidip eve döndü.

2.2.3. Metinsellik ve Söylem Tutarlılığı

Fiilimsiler, metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık sağlayarak metinselliği güçlendirir. Özellikle zarf-fiiller, cümleler arasında mantıksal bağlantılar kurarak metnin bütünlüğünü sağlar (Uzun, 1995).

Örnek:

- Sabah erkenden kalkarak işe gitti. Çalışırken sürekli saate bakıyordu. Toplantı bitince hemen eve döndü.

2.3. Dil Öğretiminde Fiilimsilerin Kazanımları

Türkçe öğretim programlarında fiilimsilerle ilgili kazanımlar, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kazanımlar şu şekilde özetlenebilir:

- Fiilimsilerin türlerini ve eklerini tanıma
- Fiilimsilerin cümledeki görevlerini belirleme
- Fiilimsilerle kurulan cümleleri çözümleme
- Fiilimsileri kullanarak cümle kurma
- Fiilimsilerin metindeki işlevlerini analiz etme (MEB, 2019)

Bu kazanımların gerçekleştirilmesi, öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

2. 4. Fiilimsilerin Öğretiminde Karşılaşılan Problemler

Fiilimsiler konusu, Türkçe öğretiminde öğrencilerin en çok zorlandıkları konulardan biridir (Delice, 2003). Özellikle fiilimsilerin türleri, ekleri ve cümle içindeki görevlerinin ayırt edilmesinde öğrenciler güçlük çekmektedir (TurkDilBilgisi.com, 2023). Bu zorlukların temelinde, fiilimsilerin hem fiil hem de isim özelliklerini bir arada taşıması ve cümlede farklı görevlerde kullanılabilmesi yatmaktadır (Koç, 1996). Türkiye Türkçesinde fiilimsiler üzerine yapılan ileri düzey çalışmalar, bu yapıların öğretiminde

karşılaşılan zorlukların sistematik bir şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Özkan, 2020). Öğrencilerin yazılı anlatımlarında fiilimsi kullanımı üzerine yapılan araştırmalar, öğrencilerin bu yapıları kullanma sıklığının ve doğruluğunun, aldıkları eğitimin niteliğiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir (Üstünova, 2002).

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemler üç ana başlık altında incelenebilir: öğrenci kaynaklı problemler, öğretmen kaynaklı problemler ve program ve malzeme kaynaklı problemler.

2.4.1. Öğrenci Kaynaklı Problemler

2.4.1.1. Kavramsal Karışıklıklar

Öğrenciler, fiilimsilerin kavramsal yapısını anlamakta zorlanmaktadır. Fiilimsilerin hem fiil hem de isim, sıfat veya zarf özelliklerini taşıması, öğrencilerde kavramsal karışıklığa yol açmaktadır. Özellikle fiilimsilerle çekimli fiilleri ayırt etmekte güçlük çekmektedirler (Alyılmaz, 2010).

Örnek:

- "Gelecek" sözcüğü fiilimsi mi yoksa çekimli fiil mi?
- Gelecek hafta tatile çıkacağız. (sıfat-fiil)
- yarın gelecek. (çekimli fiil)

2.4.1.2. Yanlış Öğrenmeler

Öğrenciler, fiilimsileri öğrenirken çeşitli yanlış öğrenmeler geliştirmektedir. Bu yanlış öğrenmeler, genellikle fiilimsilerin eklerini ve işlevlerini karıştırmaktan kaynaklanmaktadır. Örneğin, öğrenciler "-dık" ekinin hem sıfat-fiil hem de zarf-fiil eki olarak kullanılabileceğini kavramakta zorlanmaktadır (Doğan, 2018).

Örnek:

- Bildiğim konuları anlattım. (sıfat-fiil)
- Geldiğinde beni ara. (zarf-fiil)

2.4.1.3. Ezberleme Eğilimi

Öğrenciler, fiilimsileri öğrenirken ezberleme yoluna gitmektedir. Bu durum, fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım alanlarını kavramalarını engellemektedir. Ezbere dayalı öğrenme, öğrencilerin fiilimsileri metinlerde tanıma ve kendi anlatımlarında kullanma becerilerini olumsuz etkilemektedir (Erdem, 2016).

2.4.2. Öğretmen Kaynaklı Problemler

2.4.2.1. Yöntem ve Teknik Eksiklikleri

Öğretmenler, fiilimsilerin öğretiminde etkili yöntem ve teknikleri kullanmakta zorlanmaktadır. Genellikle geleneksel öğretim yöntemlerine başvurulması, öğrencilerin fiilimsileri kavramasını zorlaştırmaktadır. Özellikle fiilimsilerin işlevlerini öğretmek için uygun etkinliklerin geliştirilmemesi, öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir (Güneş, 2013).

2.4.2.2. Fiilimsilerin Soyut Yapısını Somutlaştıramama

Öğretmenler, fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştırmakta güçlük çekmektedir. Fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım alanlarını somut örneklerle açıklamak yerine, kuralları ezberletme yoluna gidilmesi, öğrencilerin konuyu kavramasını engellemektedir. Bu durum, öğrencilerin fiilimsileri günlük dilde kullanma becerilerini olumsuz etkilemektedir (Karahana, 2005).

2.4.3. Program ve Malzeme Kaynaklı Problemler

2.4.3.1. Ders Kitaplarındaki Yetersizlikler

Öğrencilerin en kolay ve sık ulaşabileceği araç gereçlerin başında ders kitapları gelmektedir. Ancak ders kitapları fiilimsilerle ilgili açıklamalar ve örnekler açısından bakıldığında yetersiz kalmaktadır. Özellikle fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım alanlarını gösteren metinlerin azlığı, öğrencilerin konuyu kavramasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, ders kitaplarındaki etkinlikler, öğrencilerin fiilimsileri kullanma becerilerini geliştirmekte yetersiz kalmaktadır.

2.4.3.2. Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Fiilimsilerin öğretiminde kullanılan ölçme-değerlendirme araçları, öğrencilerin fiilimsileri kavrama ve kullanma becerilerini ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Genellikle test tipi sorulara ağırlık verilmesi, öğrencilerin fiilimsileri metinlerde tanıma ve kendi anlatımlarında kullanma becerilerini ölçmemektedir. Bu durum, öğrencilerin fiilimsileri ezberleme eğilimini güçlendirmektedir (Göçer, 2014).

3.Yöntem

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan durum çalışması desenine göre yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreçtir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırma özelinde, mevcut durumu derinlemesine betimlemek ve yorumlamak amacıyla doküman incelemesi deseni temel alınmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı malzemelerin analizini kapsayan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2021; Karasar, 2012). Bu modelin seçilmesinin temel nedeni, fiilimsilerin dil bilgisi öğretimindeki merkezi konumu (Karahana, 2005) ve öğretim sürecinde yaşanan güçlüklerin (Doğan, 2018; Delice, 2003) çok boyutlu yapısını, mevcut kuramsal çerçeveler ve araştırma bulguları ışığında derinlemesine tahlil etme gerekliliğidir.

3.2.Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını, Türkçede fiilimsiler, dil bilgisi öğretimi ve Türkçe öğretimi alanlarında yazılmış akademik çalışmalar oluşturmaktadır. Bu kapsamda, fiilimsilerin yapısal ve işlevsel özelliklerini inceleyen temel dil bilgisi kaynakları (Korkmaz, 2003; Banguoğlu, 2007; Ergin, 2013), fiilimsilerin öğretimindeki sorunları ve çözüm yollarını ele alan bilimsel makaleler (Özkan, 2020; Demir, 2018; Delice, 2003), yayımlanmamış lisansüstü tezler (Doğan, 2018; Erdem, 2016) ve uluslararası literatürde yer alan kapsamlı gramer kitapları (Göksel & Kerslake, 2005; Johanson, 2006) incelenmiştir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) da fiilimsilerle ilgili kazanımların tespiti için temel bir veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

3.3.Veritoplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Bu süreçte, araştırma problemiyle ilgili literatüre sistematik bir şekilde ulaşmak hedeflenmiştir (Karasar, 2012). Veritoplama sürecinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, DergiPark Akademik ve üniversitelerin kütüphane katalogları gibi çevrimiçi veritabanları kullanılmıştır. Tarama işlemi sırasında "Türkçe öğretimi", "fiilimsiler", "isim-fiil", "sıfat-fiil", "zarf-fiil", "dil bilgisi öğretimi", "verbal nouns in Turkish" gibi anahtar kelimelerden yararlanılmıştır. Belirlenen kaynaklar, çalışmanın amacına uygunluk, güncellik ve bilimsellik kriterlerine göre değerlendirilerek araştırmanın veri setine dahil edilmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Toplanan veriler, nitel veri analiz tekniklerinden biri olan **içerik analizi** yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2018). Analiz sürecinde öncelikle veriler kavramsallaştırılmış, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre veriler mantıksal bir biçimde organize edilerek temalar oluşturulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu doğrultuda, fiilimsi

öğretimindeki sorunlar, "öğrenci kaynaklı problemler" (kavramsal karışıklık, ezberleme eğilimi vb.), "öğretmen kaynaklı problemler" (yöntem eksiklikleri, somutlaştıramama vb.) ve "program ve malzeme kaynaklı problemler" (ders kitaplarındaki yetersizlikler vb.) olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır (Alyılmaz, 2010; Güneş, 2013; Coşkun, 2013). Son olarak, bu problemlere yönelik literatürde sunulan çözüm önerileri ve iyi uygulama örnekleri (Karahana, 2005; Delice, 2003) sentezlenerek araştırmanın "Çözüm Önerileri" bölümü yapılandırılmıştır.

4. Bulgular

Literatür taramasından elde edilen bulgular, fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan sorunların çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu sorunlar, öğrenci, öğretmen ve malzeme kaynaklı olmak üzere üç ana başlıkta toplanabilir.

Öğrenci kaynaklı sorunlar, genellikle fiilimsilerin soyut yapısını kavramakta güçlük çekilmesinden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler, fiilimsilerin hem fiil hem de isim, sıfat veya zarf özelliklerini taşımasını anlamakta zorlanmaktadır. Ayrıca, fiilimsilerin eklerini ve işlevlerini karıştırmakta, ezberleme yoluna gitmektedir.

Öğretmen kaynaklı sorunlar, genellikle fiilimsilerin öğretiminde etkili yöntem ve tekniklerin kullanılmamasından kaynaklanmaktadır. Öğretmenler, fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştırmakta güçlük çekmekte, kuralları ezberletme yoluna gitmektedir.

Malzeme kaynaklı sorunlar ise, ders kitaplarında fiilimsilerle ilgili açıklamaların ve örneklerin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, ölçme-değerlendirme araçları, öğrencilerin fiilimsileri kavrama ve kullanma becerilerini ölçmekte yetersiz kalmaktadır.

Bu bulgular, fiilimsilerin öğretiminde yeni yaklaşımların ve yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle, fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım alanlarını somutlaştıracak etkinliklerin geliştirilmesi, öğrencilerin fiilimsileri kavramasını kolaylaştıracaktır.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dünya dilleri arasında fiilimsilerin getirdiği anlatım ve ifade gücü açısından müstesna bir yere sahip olan Türkçede, fiilimsilerin daha kalıcı ve etkili öğretimi için, öncelikle bu yapıların Türkçenin anlatım gücüne katkısı en ince ayrıntılarına kadar ifade edilerek belletilmeli ve öğrencilere somut örneklerle gösterilmesi gerekmektedir (Karahana, 2005). Edebi metinlerde fiilimsilerin kullanımının incelenmesi, öğrencilerin bu yapıların işlevini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin, Mustafa Kutlu'nun "Mavi Kuş" isimli hikâyesinde fiilimsilerin tespiti ve Türkçe öğretimi bakımından değerlendirilmesi gibi çalışmalar, öğretim sürecine önemli katkılar sağlamaktadır (Delice, 2003). Türkçe öğretiminde fiilimsilerin öğretiminde kullanılabilecek etkinliklerin çeşitlendirilmesi, öğrencilerin bu yapıları daha kolay kavramalarına ve kullanmalarına yardımcı olmaktadır (Savran, 1999). Ayrıca, fiilimsilerin öğretiminde kullanılan ders malzemelerinin zenginleştirilmesi ve güncel dil kullanımını yansıtan örneklerle desteklenmesi, öğrencilerin bu yapıları günlük dil kullanımlarına aktarmalarını kolaylaştırmaktadır (Korkmaz, 2003).

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri, öğrenci, öğretmen ve malzeme boyutlarını kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

5.1. Öğrenci Merkezli Öğretim Stratejileri

Fiilimsilerin öğretiminde öğrenci merkezli öğretim stratejilerinin kullanılması, öğrencilerin fiilimsileri kavramasını kolaylaştıracaktır. Bu stratejiler şunları içerebilir:

- İş birlikli öğrenme: Öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak fiilimsileri keşfetmeleri sağlanabilir.
- Probleme dayalı öğrenme: Öğrencilere fiilimsilerle ilgili problemler sunularak çözüm üretmeleri istenebilir.

- Proje tabanlı öğrenme: Öğrencilerden fiilimsilerle ilgili projeler hazırlamaları istenebilir.
- Keşfederek öğrenme: Öğrencilerin metinlerdeki fiilimsileri bularak işlevlerini keşfetmeleri sağlanabilir (Güneş, 2013).

5.2. Somutlaştırma ve Görselleştirme Teknikleri

Fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştırmak için çeşitli teknikler kullanılabilir:

- Görsel şemalar: Fiilimsilerin türlerini ve eklerini gösteren görsel şemalar hazırlanabilir.
- Kavram haritaları: Fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım alanlarını gösteren kavram haritaları oluşturulabilir.
- Renklendirme: Metinlerde fiilimsiler farklı renklerle işaretlenerek türleri ve işlevleri belirtilebilir.
- Canlandırma: Fiilimsilerin işlevleri drama yoluyla canlandırılabilir (Coşkun, 2013).

5.3. Teknoloji Destekli Öğretim

Teknolojinin fiilimsilerin öğretiminde kullanılması, öğrencilerin konuyu kavramasını kolaylaştıracaktır:

- Dijital oyunlar: Fiilimsilerin türlerini ve işlevlerini öğreten dijital oyunlar geliştirilebilir.
- İnteraktif uygulamalar: Öğrencilerin fiilimsileri interaktif bir şekilde öğrenmelerini sağlayan uygulamalar kullanılabilir.
- Çevrimiçi etkinlikler: Fiilimsilerle ilgili çevrimiçi etkinlikler hazırlanabilir.
- Multimedya malzemeleri: Fiilimsilerin öğretiminde video, ses ve animasyon gibi multimedya malzemeleri kullanılabilir (Göçer, 2014).

5.4. Öğretmenlerin Meslekî Gelişimi

Öğretmenlerin fiilimsilerin öğretimi konusunda mesleki gelişimlerinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır:

- Hizmet içi eğitimler: Öğretmenlere fiilimsilerin öğretimi konusunda hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Çalıştaylar: Fiilimsilerin öğretimi konusunda çalıştaylar düzenlenebilir.
- Örnek uygulamalar: Başarılı öğretmenlerin fiilimsilerin öğretimindeki uygulamaları paylaşılabilir.
- Meslekî öğrenme toplulukları: Öğretmenler arasında fiilimsilerin öğretimi konusunda mesleki öğrenme toplulukları oluşturulabilir.
- Alan uzmanlarıyla iş birliği: Öğretmenlerin dilbilim uzmanlarıyla iş birliği yapmaları sağlanabilir (Güneş, 2013).

5.5. Program ve Malzeme Geliştirme

Fiilimsilerin öğretiminde kullanılan program ve malzemelerin geliştirilmesi, öğretim sürecinin etkililiğini artıracaktır:

- Ders kitaplarının zenginleştirilmesi: Ders kitaplarında fiilimsilerle ilgili açıklamalar ve örnekler zenginleştirilebilir.

- Etkinlik havuzu oluşturma: Fiilimsilerin öğretiminde kullanılabilecek etkinliklerden oluşan bir havuz oluşturulabilir.
- Otantik metinlerin kullanımı: Fiilimsilerin doğal bağlamda görülebileceği otantik metinler kullanılabilir.
- Ölçme-değerlendirme araçlarının çeşitlendirilmesi: Fiilimsilerin kavranma düzeyini ölçecek çeşitli araçlar geliştirilebilir (Coşkun, 2013).

5.6.Uygulama Örnekleri

Fiilimsilerin öğretiminde kullanılabilecek uygulama örnekleri, öğretim sürecinin etkililiğini artıracaktır. Bu bölümde, fiilimsilerin öğretiminde kullanılabilecek çeşitli uygulama örnekleri sunulmuştur.

5.6.1. İsim-Fiillerin Öğretimi için Etkinlik Örnekleri

5.6.1.1. "İsim-Fiil Avı" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere çeşitli metinler verilir ve bu metinlerde geçen isim-fiilleri bulmaları istenir. Bulunan isim-fiiller, türlerine göre (-mak/-mek, -ma/-me, -ış/-iş/-uş/-üş) sınıflandırılır ve cümledeki görevleri belirlenir.

Örnek metin: "Okumak, insanın ufkunu genişletir. Kitap okuma alışkanlığı, küçük yaşlarda kazanılır. Çocuklara kitap okumayı sevdirmek için çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Kitap fuarlarına gidiş, çocukların kitaplarla tanışmasını sağlar."

Bu metinde geçen isim-fiiller:

- Okumak (-mak eki, özne)
- Okuma (-ma eki, belirtisiz nesne)
- Okumayı (-ma eki, belirtili nesne)
- Gidiş (-iş eki, özne)

5.6.1.2. "İsim-Fiil Oluşturma" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere çeşitli fiil kökleri verilir ve bu köklerden isim-fiiller türetmeleri istenir. Türetilen isim-fiillerle cümleler kurmaları sağlanır.

Örnek: Fiil kökü: "yaz-" İsim-fiiller:

- yazmak: Yazmak, düşünceleri ifade etmenin en etkili yoludur.
- yazma: Yazma becerisi, düzenli alıştırmalarla gelişir.
- yazış: Hızlı yazış, sınavlarda büyük avantaj sağlar.

5.6.2. Sıfat-Fiillerin Öğretimi için Etkinlik Örnekleri

5.6.2.1. "Sıfat-Fiil Dönüşümü" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere birleşik cümleler verilir ve bu cümleleri sıfat-fiil yapılarına dönüştürmeleri istenir.

Örnek:

- Birleşik cümle: "Dün akşam izlediğimiz film çok etkileyiciydi."
- Sıfat-fiilli yapı: "Dün akşam izlediğimiz film çok etkileyiciydi."
- Birleşik cümle: "Yarın gelecek olan misafirler için hazırlık yapıyoruz."

- Sıfat-fiilli yapı: "Yarın gelecek misafirler için hazırlık yapıyoruz."

5.6.2.2. "Sıfat-Fiil Tablosu" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere sıfat-fiil eklerinin yer aldığı bir tablo verilir. Öğrencilerden her bir ek için örnekler bulmaları ve bu örnekleri cümle içinde kullanmaları istenir.

Örnek tablo:

- -an/-en: koşan (adam), gülen (çocuk)
- -dık/-dik/-duk/-dük: bildiğim (konu), gördüğüm (film)
- -mış/-miş/-muş/-mü: pişmiş (yemek), solmuş (çiçek)
- -acak/-ecek: gelecek (hafta), yapılacak (iş)
- -ır/-ar/-er: yaşar (canlı), akar (su)
- -ası/-esi: göresi (gelmek), olası (durum)

5.6.3. Zarf-Fiillerin Öğretimi için Etkinlik Örnekleri

5.6.3.1. "Zarf-Fiil Bağlama" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere iki basit cümle verilir ve bu cümleleri zarf-fiil kullanarak birleştirmeleri istenir.

Örnek:

- Basit cümleler: "Yağmur yağdı. Eve gittik."
- Zarf-fiilli cümle: "Yağmur yağınca eve gittik."
- Basit cümleler: "Müziği açtı. Dans etmeye başladı."
- Zarf-fiilli cümle: "Müziği açarak dans etmeye başladı."

5.6.3.2. "Zarf-Fiil Anlam Haritası" Etkinliği

Bu etkinlikte, öğrencilere zarf-fiil eklerinin anlam özellikleri gösterilir ve her bir anlam için örnekler bulmaları istenir.

Örnek anlam haritası:

- Zaman: -ınca/-ince (gelince), -dığında/-diğinde (geldiğinde)
- Durum: -arak/-erek (koşarak), -a/-e (baka baka)
- Sebep: -dığı için/-diği için (yorulduğu için)
- Şart: -sa/-se (olursa), -dıkça/-dikçe (gördükçe)
- Karşılaştırma: -madan/-meden (görmeden), -maksızın/-meksizin (düşünmeksizin)

6. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde fiilimsilerin öğretilmesinde karşılaşılan problemleri ve çözüm yollarını incelemiştir. Araştırma sonuçları, fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan güçlüklerin çok boyutlu olduğunu ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bölümde, çalışmanın bulguları literatürdeki diğer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılacaktır.

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan en temel sorunlardan biri, bu yapıların soyut doğası ve çok işlevli olmasıdır. Bayraktar'ın (2004) belirttiği gibi, fiilimsilerin hem fiil hem de ad soylu sözcük özelliklerini taşıması, öğrencilerin bu yapıları kavramasını zorlaştırmaktadır. Bu bulgu, Alyılmaz'ın (2010)

çalışmasında da vurgulanmış, fiilimsilerle çekimli fiilleri ayırt etmede öğrencilerin güçlük çektiği belirtilmiştir. Benzer şekilde, Doğan'ın (2018) araştırması da öğrencilerin fiilimsi eklerini ve işlevlerini karıştırdığını ortaya koymuştur. Bu durum, fiilimsilerin öğretiminde kavramsal açıklığın sağlanmasının ve somutlaştırma tekniklerinin kullanılmasının önemini göstermektedir.

Çalışmamızda tespit edilen öğrenci kaynaklı problemler arasında ezberleme eğilimi de öne çıkmaktadır. Erdem'in (2016) araştırması, öğrencilerin fiilimsileri öğrenirken ezberleme yoluna gittiğini ve bu durumun fiilimsilerin işlevlerini kavramalarını engellediğini belirtmektedir. Bu bulgu, Güneş'in (2013) yapılandırmacı yaklaşımı temel alan çalışmasıyla örtüşmektedir. Güneş, dil bilgisi öğretiminde ezberci yaklaşımların terk edilerek, öğrencilerin dil yapılarını keşfetmelerini sağlayan etkinliklere yer verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmamızda önerilen öğrenci merkezli öğretim stratejileri ve somutlaştırma teknikleri, literatürdeki bu yaklaşımlarla uyumludur.

Öğretmen kaynaklı problemler arasında yöntem ve teknik eksiklikleri önemli bir yer tutmaktadır. Karahan'ın (2005) çalışması, öğretmenlerin fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştırmakta güçlük çektiğini ve kuralları ezberletme yoluna gittiğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Coşkun'un (2013) araştırması da öğretmenlerin fiilimsilerin işlevlerini öğretmek için uygun etkinlikleri geliştirmekte zorlandığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesinin ve fiilimsilerin öğretiminde kullanılabilecek etkinlik havuzunun oluşturulmasının önemini vurgulamaktadır.

Çalışmamızda tespit edilen program ve malzeme kaynaklı problemler, literatürdeki diğer araştırmalarla da desteklenmektedir. Coşkun (2013), ders kitaplarında fiilimsilerle ilgili açıklamaların ve örneklerin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Göçer (2014) ise fiilimsilerin öğretiminde kullanılan ölçme-değerlendirme araçlarının, öğrencilerin fiilimsileri kavrama ve kullanma becerilerini ölçmekte yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Bu bulgular, fiilimsilerin öğretiminde kullanılan program ve malzemelerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemlerin çözümü için önerdiğimiz stratejiler, literatürdeki diğer araştırmalarla da desteklenmektedir. Örneğin, Dilidüzgün'ün (2017) metin temelli yaklaşımı, fiilimsilerin işlevsel öğretiminde önemli bir rol oynayabilir. Bu yaklaşım, fiilimsilerin bağlam içinde ele alınmasını ve metinsel işlevlerinin vurgulanmasını önermektedir. Benzer şekilde, Hengirmen'in (2007) tümevarım yöntemi de fiilimsilerin öğretiminde etkili olabilir. Bu yöntem, öğrencilere önce fiilimsilerle kurulmuş cümleler sunulmasını, ardından bu cümlelerden hareketle fiilimsilerin özelliklerinin keşfettirilmesini önermektedir.

Teknoloji destekli öğretim stratejileri de fiilimsilerin öğretiminde etkili olabilir. Kurdayıoğlu ve Soysal'ın (2016) araştırması, dijital teknolojilerin dil bilgisi öğretiminde kullanılmasının öğrencilerin ilgisini çektiğini ve öğrenme sürecini kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bu bağlamda, çalışmamızda önerilen dijital oyunlar, interaktif uygulamalar ve çevrimiçi etkinlikler, fiilimsilerin öğretiminde etkili olabilir.

Öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi de fiilimsilerin etkili öğretimi için kritik öneme sahiptir. Ülper'in (2010) çalışması, öğretmen adaylarının fiilimsilerin öğretime yönelik hazırlıklarının lisans eğitimi sırasında güçlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bulgu, çalışmamızda önerilen hizmet içi eğitimler, çalıştaylar ve mesleki öğrenme toplulukları ile uyumludur.

Fiilimsilerin öğretiminde ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının da gözden geçirilmesi gerekmektedir. Temizkan'ın (2014) çalışması, süreç temelli değerlendirme yaklaşımlarının, öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini izlemede daha etkili olabileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmamızda önerilen portfolyo değerlendirmesi gibi süreç temelli değerlendirme yaklaşımları, fiilimsilerin öğretiminde etkili olabilir.

Uluslararası literatürde, fiilimsi yapılarının öğretimi genellikle karşılaştırmalı dilbilim çalışmaları kapsamında ele alınmaktadır. Comrie ve Thompson (2007), dillerdeki fiilimsi yapılarını karşılaştırmalı olarak incelemiş ve bu yapıların öğretiminde karşılaşılan zorlukların evrensel boyutlarına dikkat

çekmiştir. Yip ve Matthews (2007) ise tipolojik olarak farklı dillerde fiilimsi yapılarının öğretiminde karşılaştırmalı yaklaşımın önemine vurgu yapmıştır. Bu çalışmalar, fiilimsilerin öğretiminde dillerarası karşılaştırmaların ve tipolojik özelliklerin dikkate alınmasının önemini göstermektedir.

Türkçedeki fiilimsilerin, diğer dillerdeki benzer yapılarla karşılaştırıldığında, daha karmaşık ve çok işlevli olduğu söylenebilir. Göksel ve Kerslake'in (2005) belirttiği gibi, Türkçedeki fiilimsiler, dilin sözdizimsel yapısında benzersiz bir esneklik sağlamaktadır. Bu özellik, Türkçenin daha az kelimeyle daha fazla anlam ifade etme yeteneğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, fiilimsilerin öğretiminde, bu yapıların Türkçenin anlatım gücüne katkısının vurgulanması önemlidir.

Çalışmamızda önerilen işlevsel yaklaşım, fiilimsilerin yapısal özelliklerinin yanı sıra işlevsel boyutlarına da odaklanılmasını önermektedir. Bu yaklaşım, Karahan'ın (2019) fiilimsilerin Türkçede birleşik cümle kurma işlevini üstlendiği ve dilin anlatım ekonomisine katkı sağladığı görüşüyle örtüşmektedir. Benzer şekilde, Johanson'un (2006) Türkçedeki fiilimsilerin diğer dillerdeki yan cümle yapılarından farklı olduğu ve dilin sözdizimsel yapısında benzersiz bir esneklik sağladığı görüşü de bu yaklaşımı desteklemektedir.

Fiilimsiler, Türkçenin anlatım gücünü ve zenginliğini artıran önemli dilbilgisel yapılardır. Bu yapıların ana dili öğretiminde etkili bir şekilde ele alınması, öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Türkçe öğretiminde fiilimsilerin öğretimi, öğrencilerin dili daha doğru ve etkili kullanmalarını sağlayarak, onların akademik ve sosyal yaşamlarında başarılı olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan zorlukların aşılması için, öğretmenlerin bu konudaki alan bilgilerinin güçlendirilmesi ve öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, fiilimsilerin öğretiminde kullanılan ders malzemelerinin zenginleştirilmesi ve güncel dil kullanımını yansıtan örneklerle desteklenmesi, öğrencilerin bu yapıları daha kolay kavramalarına ve kullanmalarına yardımcı olacaktır.

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemler, öğrenci, öğretmen ve malzeme kaynaklı olmak üzere üç ana başlıkta incelenmiştir. Öğrenci kaynaklı problemler arasında kavramsal karışıklıklar, yanlış öğrenmeler ve ezberleme eğilimi; öğretmen kaynaklı problemler arasında yöntem ve teknik eksiklikleri ve fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştıramama; malzeme kaynaklı problemler arasında ders kitaplarındaki yetersizlikler ve ölçme-değerlendirme sorunları yer almaktadır.

Bu problemlerin çözümü için çeşitli öneriler sunulmuştur. Öğrenci merkezli öğretim stratejileri, somutlaştırma ve görselleştirme teknikleri, teknoloji destekli öğretim, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve program ve malzeme geliştirme, fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemlerin çözümü için önemli adımlar olarak değerlendirilmiştir.

Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan problemlerin çözümü için şu kullanışlı öneriler sunulabilir:

1. **İşlevsel Yaklaşım:** Fiilimsilerin öğretiminde, yapısal özelliklerin yanı sıra işlevsel boyutlara da odaklanılmalıdır. Öğrencilere fiilimsilerin cümleye kattığı anlamsal incelikler ve sözdizimsel artıları somut örneklerle gösterilmelidir.
2. **Karşılaştırmalı Analiz:** Fiilimsili yapılar ile yan cümleli yapılar karşılaştırılarak, fiilimsilerin sağladığı ekonomiklik ve akıcılık öğrencilere hissettirilmelidir. Örneğin, "Eve geldiğimde yemek hazırdı" cümlesi ile "Eve geldim ve yemek hazırdı" cümleleri karşılaştırılarak fiilimsilerin anlatıma katkısı gösterilebilir.
3. **Görsel Şemalar:** Fiilimsilerin türleri, ekleri ve işlevlerini gösteren görsel şemalar hazırlanarak sınıf ortamında kullanılmalıdır. Bu şemalar, öğrencilerin fiilimsilerin soyut yapısını somutlaştırmalarına yardımcı olabilir.
4. **İş Birlikli Öğrenme:** Öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak fiilimsileri keşfetmeleri sağlanmalıdır. Örneğin, gruplara verilen metinlerde fiilimsileri bulma, türlerini belirleme ve işlevlerini açıklama gibi görevler verilebilir.

5. **Süreç Temelli Değerlendirme:** Fiilimsilerin öğretiminde süreç temelli değerlendirme yaklaşımları benimsenmelidir. Öğrencilerin fiilimsileri kullanma becerilerinin gelişimi, portfolyo değerlendirmesi gibi yöntemlerle izlenebilir.
6. **Ders Malzemeleri:** Fiilimsilerin öğretiminde kullanılacak zengin ve çeşitli ders malzemeleri geliştirilmelidir. Bu malzemeler, görsel, işitsel ve etkileşimli öğeleri içermelidir.

Makale Bilgi Formu

Yazarın Katkıları	Makale tek yazarlıdır.
Çıkar Çatışması Bildirimi	Yazar tarafından muhtemel çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar	Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası	“Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Fiilimsilerin (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Öğretilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1999). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim* (5. bs.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Altuntaş, S. (2025). Fiilimsi Eklerinin Kullanım Sıklığı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 13(1), 69-97. <https://doi.org/10.57115/karefad.1638233>
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728–749.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bayraktar, N. (2004). *Türkçede fiilimsiler*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. bs.). Pegem Akademi.
- Comrie, B., & Thompson, S. A. (2007). Lexical nominalization. In T. Shopen (Ed.), *Language typology and syntactic description* (334-381). Cambridge University Press.
- Coşkun, E. (2013). *Türkçe öğretiminde malzeme geliştirme*. Pegem Akademi.
- Delice, M. (2003). Fiilimsilerin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Türk Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45–58.
- Demir, N. (2018). Fiilimsilerin Türkçenin sözdizimine katkıları. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (17), 221–245. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/37181/427981>
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi: Uygulamalı bir yaklaşım*. Anı Yayıncılık.
- Doğan, N. (2018). *Türkiye Türkçesinde fiilimsilerle kurulan birleşik cümleler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Eker, S. (2009). *Çağdaş Türk dili*. Grafiker Yayınları.
- Erdem, M. (2016). *Türkçede fiilimsiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Yayınları.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Pegem Akademi.
- Göksel, A., & Kerslake, C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. Routledge.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretiminde yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi.
- Hengirmen, M. (2007). *Türkçe dilbilgisi*. Engin Yayınevi.

- Johanson, L. (2006). *Turkish linguistics today*. Brill Academic Publishers.
- Karahan, L. (2005). *Türkçede söz dizimi*. Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (2019). Türkçede birleşik cümle problemi ve fiilimsi yapılar. *Turkish Studies - Language and Literature*, 14(3), 1531–1546. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.23101>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi: Kuram ve uygulama*. Pegem Akademi.
- Koç, H. (1996). Fiilimsiler ve birleşik cümle yapıları. *Dilbilim Araştırmaları*.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri: Şekil bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M., & Soysal, T. (2016). Türkçe öğretiminde dijital teknoloji uygulamaları ve dijital yerlilik. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 40, 137-156.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*.
- Özkan, B. (2020). Türkiye Türkçesinde fiilimsiler üzerine ileri uygulamalar. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(39), 1321–1371. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1219705>
- Savran, S. (1999). Fiilimsilerin öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 3(2), 67–82.
- Temizkan, M. (2014). *Aktif öğrenme: Kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi.
- TurkDilBilgisi.com. (2023, 1 Kasım). *Fiilimsiler konu anlatımı ve ipuçları*. <https://www.turkdilbilgisi.com/fiilimsiler-konu-anlatimi/>
- Uzun, N. E. (1995). *Türkçede yan tümceler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Üstünoğlu, H. (2002). *Türkçenin öğretiminde fiilimsilerin yeri*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yip, V., & Matthews, S. (2007). *The bilingual child: Early development and language contact*. Cambridge University Press.